

مقامات روس و بلاروس به کم‌اهمیت نشان دادن پیامدهای چرنوبیل ادامه می‌دهند

یلنا استاروویٹوآروزنامه‌نگاری است که در اتحاد شوروی سابق زندگی می‌کند. او در دیدگاه زیر توضیح می‌دهد که چگونه رسانه‌های خبری و مقامات دولتی روسیه و بلاروس همچنان به کم‌اهمیت نشان دادن شدت حادثه ۱۹۸۶ در چرنوبیل ادامه می‌دهند، درحالی که وزیر پیشین انرژی اتمی روسیه در سال ۲۰۰۱ از آن به عنوان «حادثه فنی جزئی» یاد کرد. نویسنده آن را کمپین یک گروه هسته‌ای قدرتمند می‌داند که به دنبال حفظ منافع خود بودند و دولت‌هایی که مصمم بودند از هزینه‌های خود در کارهای پاکسازی و پرداخت غرامت به آن‌هایی که در نتیجه تشعشع در حین حادثه و به دنبال آن انفجار و آتش‌سوزی صدمه دیده بودند بکاهند. در نتیجه این کمپین بسیاری از روس‌ها و بلاروس‌ها درباره این که چرنوبیل واقعاً آثار طولانی مدت داشته‌تردید دارند و بر این باورند که نشانه‌های بیماری یا توهمات روان‌تنی اند یا ساخته و پرداخته مأموران پاکسازی که به دنبال پول مفت هستند.

در آستانه پانزدهمین سالگرد بزرگترین فاجعه برساخته دست بشر در تاریخ -انفجار راکتور شماره ۴ نیروگاه اتمی چرنوبیل - آلکسی یابلوکوف، رئیس مرکز سیاست‌گذاری زیست محیطی روسیه، کنفرانس خبری برگزار کرد و از آثار و درس‌های این حادثه سخن گفت و از این واقعیت که بیشتر افرادی که در مناطق آلوده زندگی می‌کنند فاجعه چرنوبیل را فراموش کرده‌اند.

یابلوکوف گفت علل حادثه هنوز درست معلوم نیست و مشخص نیست چه مقدار سوخت اتمی از راکتور منفجر شده آزاد شده است. تلاش‌ها برای تعیین تعداد افرادی که این حادثه بر سلامت آن‌ها تأثیر گذاشته هنوز ادامه دارد و دامنه تخمین‌ها از صدها هزار نفر تا ده‌ها میلیون نفر را در بر می‌گیرد... یوگنی آداموف، وزیر پیشین انرژی اتمی، در مصاحبه با روزنامه‌های خارجی گفته است این حادثه فقط ۲۸ قربانی داشته و فقط روی ۲۰۰۰ کودک و بزرگسال تأثیر نامطلوب گذاشته است. او گفته است: «با توجه به تعداد قربانیان، این یک حادثه فنی جزئی بوده است».

در نتیجه گفته‌هایی از این دست مردم بی‌اطلاعی که از دور دستی بر آتش داشتند، شروع به فراموش کردن حادثه چرنوبیل و کم‌اهمیت شمردن آثار آن کردند، اما از نظر سازمان‌دهندگان کنفرانس خبری این نحوه مواجهه‌ی اشتباهی بزرگ است.

افراد زیادی به تدریج به این باور رسیده‌اند که بیماری‌های ناشی از این حادثه، دروغ و تمارض افراد شرکت‌کننده در پاکسازی و مردم نزدیک نیروگاه است تا پول بیشتری از دولت بگیرند.

تا سال ۲۰۰۰، حدود ۳۰۰ تا ۳۶۰ میلیارد دلار صرف به حداقل رساندن آثار حادثه شد، و تا سال ۲۰۱۵ این مبلغ به ۵۶۰ میلیارد دلار خواهد رسید، چند برابر مقداری که با استفاده از انرژی اتمی قرار بود صرفه‌جویی شود.

روسیه در حال حاضر سه نیروگاه اتمی با رآکتور آر بی ام کی [مانند چرنوبیل] دارد: اسمولنسک، کورسک و لنینگراد. به گفته ولادیمیر کوزنیتسوف، مدیر برنامه هسته‌ای و ایمنی تشعشع صلیب سبز روسیه، هیچ یک از آن‌ها در حد استانداردهای ایمنی انرژی اتمی بین‌المللی امروزی نیستند. او می‌گوید کشور ما از چرنوبیل هیچ نیاموخت. در ده سال گذشته، ۱۱۸۸ مشکل از نیروگاه‌های اتمی گزارش شده است. بیش از ۴۰ حادثه بزرگ هم که باعث شده مقادیر اندکی ماده رادیواکتیو یا تشعشع وارد محیط‌زیست شود گزارش شده. ...

بزرگترین بلوف قرن!

این دیدگاه نیز وجود دارد و آشکارا عنوان می‌شود که: «چرنوبیل بزرگترین بلوف قرن بیستم است». آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که اعتبار آن پس از ۲۶ آوریل ۱۹۸۶ به سختی متزلزل شد علاقه‌ی خاصی به ترویج این دیدگاه دارد. ...

لابی هسته‌ای مدعی است کمپانی‌های نفت و گاز در تلاش برای حذف رقیب به هیستری جمعی ناشی از آنچه رخ داد دامن زدند. ... آن‌ها در مقابل تمام استدلال‌های مخالفان درباره افزایش مرگ‌ومیر و میزان بیماری در نتیجه حادثه‌ی چرنوبیل، یک پاسخ کوتاه دارند: «ثابت نشده است»!

در طی پانزده سالی که از حادثه می‌گذرد، از میان تمام آسیب‌ها فقط یک قلم سی هزار نفر از ۱۵۰٬۰۰۰ بلاروسی که در پاک‌سازی نقش داشتند جان سپرده‌اند. آن‌ها عمدتاً افراد قوی‌بنیه و درهنگام مرگ ۴۰ تا ۵۰ ساله بودند.

آن‌طور که برخی مقامات صنعت هسته‌ای تأکید دارند، آیا این همه ممکن است نتیجه مشکلات روان‌تنی باشد؟ اما چگونه می‌شود افزایش فاجعه‌بار بیماری در میان نوجوانان بی‌خبر را توضیح داد؟ مطابق آمار سازمان ملل، مرگ‌ومیر میان نوزادان بلاروس ۲/۵ برابر شده است. از هر ۱۰ کودکی که در «منطقه» زندگی می‌کنند، ۹ کودک مشکلاتی در زمینه سلامت دارند. پیش‌بینی می‌شود شیوع سرطان تیروئید در سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ به اوج خود برسد. ...

بی‌اهمیت نشان دادن شدت حادثه برای فرار از پرداخت خسارت

دولت بلاروس توجه چندانی به این حادثه ندارد. به قول ساکنان مناطق آلوده، «فقط در سالگرد حادثه است که یاد ما می‌افتند». ...

در سال ۱۹۹۱، شورای عالی قانونی تصویب کرد دربارهٔ محافظت اجتماعی از شهروندانی که در حادثه چرنوبیل به نحوی تحت تأثیر قرار گرفته بودند. [آلکساندر] لوکاشنکو [رئیس جمهور بلاروس] یک سال پس از به قدرت رسیدن، پرداخت تقریباً هرگونه مبلغی را به مأموران پاکسازی بابت خسارت متوقف ساخت. ... هر چند دادگاه قانون اساسی این فرمان را غیرقانونی دانست، پرداخت مزایا هنوز به حال سابق بازنگشته است. ...

در گفتگو با نمایندگان دومای دولتی [روسیه]، [لوکاشنکو] گفت ۲/۵ درصد بودجه بلاروس صرف برنامه‌های چرنوبیل می‌شود. در واقع این امر درست بود، اما به پیش از انتخاب لوکاشنکو به مقام ریاست جمهوری مربوط می‌شد.

در سال ۱۹۹۹، رهبران بلاروس تصمیم گرفتند میزان آلودگی رادیواکتیو مجاز در تولیدات غذایی را بازبینی و مقادیر مجاز جدیدی تعیین کنند. در حال حاضر این میزان برای شیر ۲/۲ برابر روسیه و اوکراین است. این مقدار برای آب و گوشت به ترتیب برابر ۲/۳ و ۳/۷ برابر است. ... از این رو معلوم می‌شود، به رغم اظهارات علنی از تریبون‌های دولتی، قربانیان چرنوبیل در بلاروس به حال خود رها شده‌اند. از آنجا که قدرت‌ها در بازی‌های خود از آنها سوءاستفاده کرده‌اند، بدبختی‌های آن‌ها تغییر چندانی نکرده است. ساکنان مناطق آلوده در واقع به موش‌های آزمایشگاهی تبدیل شده‌اند و آزمایش‌های گسترده‌ای روی آن‌ها انجام می‌گیرد.

(منبع: کتاب «چرنوبیل»، ویراسته‌ی دیوید اریک نلسون، ترجمه شهربانو صارمی، نشر ققنوس)